

kává zlepšení dnešního stavu pouze ve snahách, aby moc veřejná potlačovala nepohodlnou konkurenci, byť tím zároveň i ničila zdravé, produktivní podnikání.

ZPRÁVY.

Volba presidenta republiky. V ústavním životě států jsou momenty, které se opakují poměrně často a snadno si vytvoří svoji tradici, ale jsou tu i události vracející se zřídka a vyžadující delšího času k vytvoření ustálené ústavní tradice, která teprve institutu dodá politického smyslu. Takovou událostí byla volba presidenta republiky 27. května. Jisto jest, že osoba prvního a nyní opět voleného presidenta republiky je málo vhodná k vytvoření ústavních obyčejů, které by platily i v budoucnosti. Jde totiž o osobnost, jejíž postavení v dějinách tohoto státu je tak výjimečné, že nikdy v budoucnosti nebudou o volbě presidenta rozhodovati motivy stejné, ba ani obdobné. Není náhodou, že vynikající vědecký vykladač naší ústavy vyloživ správně čl. V. uvozoovacího zákona a § 58 ústavní listiny (které ovšem volbu jiné osoby připouštějí) dodává, že Masaryk zůstane naším presidentem až do smrti.

Ale přece již i tentokrát ukázalo se v diskusích, které volbu předcházely, o jaký vlastně ústavní a politický problém jde a v budoucnu půjde při volbě presidenta státu: má býti hlavou státu osoba stojící nad stranami nebo politický reprezentant skupiny v parlamentu právě vládnoucí? Názor druhý je ovšem z hlediska pouze mocenského velmi logický. Ale tu jest dlužno míti zřetel ke dvěma závažným okolnostem: jednak k tomu, že ústava stanovíc pro všechny tři ústavní činitele: poslaneckou sněmovnu, presidenta republiky a senát různá období funkční (6, 7 a 8 let) měla patrně na mysli stabilitu a kontinuitu státního života a není asi v jejich intencích, aby nejsilnější z těchto činitelů přizpůsobil si mocensky oba druhé. Takovýmto mocenským přizpůsobením je na př. fakt, který jsme nedávno zažili, že rozcházející se poslanecká sněmovna, jejíž volební období uplynulo, sirlne s sebou i senát, jenž měl ještě dvě léta fungovati. Nad to poměr poslanecké sněmovny k presidentu je přece jen podstatně jiný než k senátu.

Druhou okolností, k níž jest vzíti zřetel, je náhodnost složení mocenské skupiny politických stran, které v parlamentě tvoří t. zv. vládní koalici. Jestliže je tak snadné vyměnit jednu ze stran dosud vládních za stranu až dosud opoziční i během jednoho volebního období sněmovny, pak přece nemůže dočasná většina vládnouti tak, jako kdyby ústava stanovila, že mandáty poslanců stran opozičních pozbývají platnosti uzavřením úmluvy o koalici, a vnucovatí svoji vůli celému státu v otázce tak závažné, jako je volba hlavy státu.

Bylo by si přáti, aby osoba prvního presidenta byla alespoň v tomto směru vzorem a vodítkem pro doby budoucí. —n—

Tři sta let od O. Z. Z. Bylo tomu 10. května 300 let, co vítěz bělohorský Ferdinand II. oktrojoval pro Čechy Obnovené zřízení zemské. Ve čtyřech nedělích po vítězství bělohorském první náčrtky plánu, jak vyvrátiti svobody politické a náboženské, byly hotovy, ovšem teprve ve způsobě otázek, o nichž tajní radové vídeňští podávali svá dobrá zdání. Proč váhal Ferdinand II. po sedm let s vydáním O. Z. Z., jest na bíle dni. Předně situace zahraniční byla velmi nejistá a dlouho pro císaře nepřiznivá, a za druhé nechtěl příliš záhy vyvésti české pány a rytíře vyznání katolického z jejich ilusí a tím si je popuditi proti sobě. A možno říci, že sám Ferdinand II. byl alespoň s počátku v nejistotě, do jaké míry má oklestiti české zemské zřízení, a zajisté nebylo by to dopadlo tak kruté, nebýti cizích rádců. Byl to dvůr římský a zvláště jeho vyslanec Karel Caraffa, biskup aversanský, veliký horlíteľ katolický. Větší pak ještě vliv měl ve Vídni dvůr španělský. Vyslanci španělští vstúpili císaři teorii o propadlých právech rebelů, na níž Ferdinand později velmi často se odvolával. Císař snášel vliv dvora římského a španělského ne tak z pobožné úcty k onomu a že byl svazkem příbuzenským i smlouvou s tímto vázán, nýbrž hlavně proto, že byl od nich obou hmotně podporován a tím na nich závislý. Ferdinand tajil před Čechy své úmysly, jež byly známy jen nejužšímu kruhu, a nechával české pány v domněnku, jako by jejich svobodám a právům nehrozilo žádné velké nebezpečí. Tázal se jich na radu, Čechové podávali svá zdání — bohužel císař se jimi neřídil a veškeru toto jednání nemělo jiného smyslu, než aby posílil Čechy v domněnce, že chce si počínati ústavně i právně bezvadně. Zatím však se ve Vídni horlivě pracovalo na zreformování českého zřízení zemského. Dne 12. března 1625 vyšel z kanceláře císařské rozkaz, jímž se ve Vídni zřizuje nová komise k revisi zřízení zemského. 5. dubna 1625 císař schválil touto komisí předložená dobrá zdání, týkající se celého práva veřejného. Vše dalo se ovšem tajně, kterýžto moment sám ostře naznačuje povahu hry s Čechy a charakter Ferdinandův. Zbývalo prohlédnouti právo soukromé. Císař potřeboval rady české. Nechtěje však vzbuditi u českých pánů zdání, že o veřejném právu bylo již jednáno i rozhodnuto, žádal Jaroslava Bořitu, hraběte z Martinic, nejvyššího komorníka, aby podal dobré zdání k opravě celého zřízení zemského. Dobré zdání bylo do Vídne posláno 1. října 1625, nevíme však, neznajíce pražského elaborátu, do jaké míry bylo ho potom ve Vídni použito k redakci soukromoprávní části Obnoveného zřízení zemského. V listopadu 1626 byla větší část zřízení zemského již vytištěna.

Roku 1627 bylo prohlášeno »Císaře Římského, Uherského a Českého etc. krále etc. Jeho Milosti Ferdinanda Druhého etc. Obnovené právo a zřízení zemské dědičného království českého«, s uvozovacím patentem datovaným ve Vídni 10. května 1627. — Pokud jde o novoty a změny, byl zejména počet stavů rozmnožen o stav duchovní, který tvořili biskupové a preláti, mající svobodné statky. Stavu městskému bylo zastoupení na sněmu ponecháno, ale při hlasování měl hlas pouze jeden, kterýžto právo pravidelně vykonával některý z Pražanů; ostatní královská města přestala docházeti na sněm, kde celý stav čtvrtý měl tolik práva, co každá osoba stavů vyšších. Tím byl zlomen politický význam stavu městského. Sněm dále povoloval berně, bylo mu však zakázáno jednati o věcech v královské předloze neobsažených. Obojpurkrabství karlétejské bylo zrušeno. Nejvyšší úředníci zemští stali se královskými, měli býti jmenováni jen na 5 let a přísahati pouze králi. U menších úředníků zemských při deskách a v menším soudě zemském byla zavedena pouze ta změna, že bylo vynecháno v jejich přísaze místo, kde se zavazovali stavům. Právo udíleti inkolát má pouze král, takže cizinci mohli bez svolení sněmu zakupovati se v Čechách. Král sobě i svým nástupcům vyrazuje jus legis ferendae, výhradnou moc zákonodárnou, i právo rozhodovati sporné otázky, jež

mohou kdy vzniknouti, a je tudy možno odvolati se z rozsudku většího soudu zemského ke králi. Dosavadní ústní a veřejné jednání při soudě zemském ustoupilo řízení psanému a tajnému. Zaveden proces římsko-kanonický, v určitých částech jest převzato právo římské, někde i saské. Koldínevým Právům městským dána podpůrná platnost.

Trůn byl prohlášen za dědičný po meči i po přeslici. Zavedena byla rovnoprávnost jazyka českého a německého. U zemského soudu byly ustanoveny zvláštní senáty, český a německý. Zemské desky měly míti nejméně tři německé úředníky. Náboženské svobody a privilegia byly zrušeny a katolictví prohlášeno bylo za jedině přípustné náboženství státní. Vedle katolíků byli trpěni nadále jen židé. — Privilegia zemská a stavovská neodporující Obnovenému zřízení zemskému, král potvrdil.

10. května 1628, v den prvního výročí oktrojírky české, Ferdinand vydal z jednostranné své moci O. Z. Z. pro Moravu. Obsah jeho jest celkem týž jako českého, ovšem s určitými přípřisobenímí.

Jak české, tak i moravské O. Z. Z. bylo vydáno jen německy a také jen text německý jest prohlášen za autentický; český úřední překlad jest pořízen jen do kapitoly F I a zůstal nedokončen.

Dlužno konečně připomenouti, že Obnovené Zřízení Zemské se nedotklo vůbec státoprávní samostatnosti státu českého, kde nadále příslušela moc vládní habsburským panovníkům výhradně jen jako dědičným českým králům. Ač koruna česká proměnila se ve stát s formou vlády absolutistické, přesto nepřestala býti státem zvláštním, samostatným a svrchovaným. Vladimír Kubeš.

Třetí sjezd německých právníků v Liberci (4.—6. června 1927). V 7. čísle tohoto časopisu (str. 203) bylo referováno o otázkách, které budou předmětem jednání na třetím sjezdu německých právníků z Československé republiky. Těsně před uzavěrkou tohoto dvojčísla zaslal sjezdový výbor redakci první svoji publikaci, obsahující dobrá zdání dožádaných odborníků k šesti stanoveným otázkám. Obsáhlý spis (VIII. + 249 stran) přináší materiál veliké vědecké ceny, o němž bylo by záslužné referovati podrobněji. Předložené práce a výsledky sjezdového jednání budou důležitým pramenem pro studium hledisek, s nichž němečtí právníci přihlížejí k aktuálním problémům platného právního řádu našeho státu.

K otázce úpravy zajišťovacího převodu podal dobré zdání známý německý civilista prof. Oertmann. Pro nás má studium jeho práce zvláštní význam tím, že o dané otázce podrobně jednal druhý sjezd československých právníků v Brně r. 1925. Jest zajímavé, že zásady, které sjezd československých právníků přijal v obou svých resolucích k první otázce civilní sekce, kryjí se se směrnicemi, jež pro budoucí vývoj zákonodárný navrhuje Oertmann ve své práci. Institut zajišťovacího převodu považuje autor za postrádatelný a nedoporučuje, aby byl zaveden spolu s rejstříkovou hypotékou (str. 5, 30); odchyluje se toliko v otázce předmětů rejstříkové zástavy; náš sjezd v první resoluci doporučil zavéstí rejstříkovou hypotéku toliko pro zastavení věcí hromadných, a výdělkových a jiných podniků, zamítl naproti tomu většinou hlasů zavéstí ji i pro zástavu jednotlivých věcí movitých.

Obsáhlá studie o reformě akciového práva, jejímž autorem je dr. Durig z Innsbrucku, shrnuje především historický materiál k dané otázce. V reformních návrzích neodchyluje se autor podstatně od zásad, které v literatuře obchodního práva jsou de lege ferenda uváděny.

Namátkou poukazují k požadavku odstranění systém koncesní a vybudování účelně a jednotně normativní systém s omezeným počtem rejstříkových soudů pro akciové společnosti, požadavek účinných kautel zabezpečujících správnost zakládacího aktu, novou úpravou působnosti dozorčích orgánů společnosti a j. v.

Durig žádá, aby vůdčí myšlenkou reformy akciového práva byla snaha přizpůsobiti akciové právo novodobému vývoji akciové společnosti se zřetelem k potřebám dnešního hospodářského života. Práce Durigeva prozrazuje bystrý postřeh praktického právníka i školného teoretika. Budiž dovoleno poznamenati, že řada jeho reformních námětů kryje se v podstatě věci s úvahami, jež jsem o téže otázce publikoval ve své práci v Ročence právnické fakulty Masarykovy university v r. 1926 (str. 189—235).

K třetí otázce o soudcovském uvážení v trestním právu se zvláštním zřetelem k přípravné osnově našeho zákona trestního, přináší práce Köhlerova několik námětů, o nichž je třeba se zmíniti. Tak doporučuje, aby zákonné skutkové podstaty byly stanoveny pokud možno s největší jasností, a aby meze zákazů byly vytýčeny tak, že lze přehlédnouti jejich dosah. Autor se domnívá, že předpoklady, za nichž podle přípravné osnovy dostávají se různé následky bezprávi resp. jejich výše, bude třeba podrobiti revisi potud, neměly-li by býti v zájmu jednotnosti judikatury přesněji stanoveny. Právo soudcovo upustiti od potrestání (mimořádné zmírnění trestu podle § 79 Osnovy) dlužno odstraniti. Osnovou stanovené meze, v nichž musí nebo může dojíti k přeměně trestu, jsou-li splněny zákonné důvody pro jeho zostření nebo zmírnění, považuje Koehler za strnulé (starr) a doporučuje je zmírniti. Ve výkonu trestu přimlouvá se, aby byla vyhrazena větší volnost řediteli ústavu posouditi způsob, jimž má býti trest odpykán.

Témata z oboru správního práva přinesla dvě vynikající práce Prof. dr. Goldschmidt a dr. Anders podali posudek k otázce ohraničení deliktů kriminálních a administrativních a o problému užití obecných norem trestního práva na administrativní delikt. K reformě správního soudnictví podal pozoruhodnou studii doc. dr. Jarolím. O obou pracích bude referováno v příštím čísle.

K otázce, jakým směrem má se bráti daňová politika československá, podal posudek konsulent dr. Spitaler. Výsledky své práce shrnuje do sedmi návrhů. K uspokojivému uspořádání budoucí daňové politiky československé může dle autora dojiti jen tehdy, bude-li důsledně zachováván princip hospodárnosti státem i samosprávnými tělesy. Systém státních dávek nechť je zjednodušen odstraněním oněch, u nichž náklady s vybíráním nejsou úměrný výnosu. Z obecných směrníc jím navrhovaných sluší zmíniti se o požadavku, aby obchodové daně (ve smyslu Englišovy terminologie) byly odstraněny.

Kizlink.

O reformě studia práv přednášel prof. dr. Hobza na členské schůzi »Všehrdu«, četně navštívené, dne 6. května. Vylíčil historický vývoj otázky reformy studia práv před válkou i po převratu, nastínil hlavní její úkoly a přednesl obsah návrhu svého, jež podá jako referent ankety a s nímž se stotožňuje i korreferent prof. dr. Mayr-Harting.

Hlavní vady dosavadního systému vidí jednak v umístění studia historicko-právního na počátku a v přílišném jeho rozsahu na úkor studia práva platného, jež pokládá za střed celého studia, a v systému přednášek, při němž posluchači zůstávají naprosto pasivní a omezí se na memorování látky. V tomto bodě shoduje se se Sommerem, ale vytýká mu, že příliš přeceňuje význam praktických cvičení.

H. navrhuje prozatím jen jakousi malou reformu, jež zejména zachovává dosavadní tři zkoušky státní a tři rigorosa, k nimž ovšem přidává zkoušky nové, výroční. Dosavadní zkoušky překládá až na konec studia, počínaje posledním měsícem čtvrtého roku. Tím bere první zkoušce státní dnešní povahu mezizkoušky.

Hlavní novotou jest u jeho návrhu myšlenka, aby i historicko-právní přednášky se konaly paralelně s přednáškami z práva positiv-

ního a státních věd. Běže historii právní povahu úvodu a již do prvního semestru dává právo ústavní, do druhého občanské a trestní, do třetího obchodní atd. Církevní právo mění na konfesní, s částí historickou a pozitivní. Druhý díl římského práva klade až do šestého semestru, právní filosofii do osmého. Nově přidává v osmém semestru mezinárodní právo soukromé a dějiny teorii práva státního.

Další novinkou jsou navrhované zkoušky výroční, povinné a podmiňující postup do vyššího ročníku. Nespěch u nich značí ztrátu celého roku. Mají se skládat z předmětů nejméně celkem v 10 hodinách týdně, ve formě kolokvií, ovšem obligatorních. Důsledně ovšem jest pak nemožno začít studium pouze letním semestrem.

Dnešní zkoušky mají zůstatí celkem nezměněny co do předmětů, pouze jsou odsunuty.

Avšak k doktorátu už nestačí pouze rigorosa: k tomu má býtí předsána písemná dissertace a kandidát má absolvovati alespoň tři seminární cvičení.

Nově navrhuje H. též zavedení praktických cvičení, a to tak, že každý posluchač má absolvovati jedno historické, jedno judicialní a jedno státovědecké, vždy po dvou hodinách týdně.

Debata po přednášce byla velmi čilá a ukázala, co studenty nejvíce zajímá: úprava zkoušek. V návrhu H. přirozeně zkoušky budí pozornost tím více. Debata dotkla se přirozeně též dosti ostře tax rigorosních. Méně již se debatovalo o otázkách studijních předmětů. Zde poukázováno na sociologii a politickou ekonomii. J. B.

Reforma právnického studia. Komise pro reformu právnického studia konala po delších odkladech v květnu novou schůzi. Pokud jsme informováni, nedospělo se k definitivním uzávěrům a v debatě bude se pokračovati až v zimních měsících. Je příjemno, že si této otázky velmi aktuální začínáme více všimati. Než neždá se, že by se tímto tempem v dohledné době mohlo dojíti k cíli. Není třeba vůbec skepticky na reformu pohlížeti, ačkoliv bylo slyšeti už také hlasy, že dosavadní soustavou bylo vzděláno na tisíce právníků, z nichž řada jako Randa, Ott, Čelakovský, Heyrovský byli beze sporu znamenití. Takovéto odkazy na vynikající jedince ovšem nepomohou, protože je nutno si všimati právnictva souborně. A tu vidíme, že cosi našim právnickům chybí. Pokud jde o tyto mezezy právnického vzdělání, jest nutno připustiti subjektivní dojmy. Jednomu se zdá, že coby toto a jinému ono. Ale tolik je jisto, že velmi podstatnou závađu tvoří nynější celková metoda, jež je snad vhodná pro vyšší střední školu, nikoliv však pro školu vysokou. Rozdělení na pevné ročníky, pevný vázaný studijní plán, kdy přetížení učitelé nemohou se věnovati speciálním kolegiím, v nichž jedině lze látku vědecky prohloubiti atd., to jsou všechno bolestné zjevy právnického studia. Jim v zápětí následují pak jen neblahé důsledky, že se studuje většinou jen z učebnic, opomíjejí se přednášky, posluchači se nesnaží vniknouti do hloubky. To co bylo řečeno, platí přirozeně jen povšechně, mezitím jest vyjmouti zjevy skutečně velmi dobré, ale tyto význační jednotlivci ne napraví celkového nesouladu. Naproti tomu lze však upozorniti také i na jasný líc tohoto černého rubu. Neboť okolnost, že studentovi se dostane řádných učebnic většinou autorisovaných, dává mu do rukou přesnou příručku, dále kursy látku vyčerpávající podávají mu celý předmět a nadto v logickém sledu a konečně i to, že studující právník je pod stálým takřka dozorem budoucích komisařů, znamená, že každý poctivější student látku zvládne a že tedy na našich fakultách není poměrně tolik »zkrachovaných« existencí (»věčných studentů«), jako na jiných. Tedy podstatná závađa je v tom, jak se studuje, nikoliv co se studuje. A proto bych první nutný krok k reformě spatřoval nikoliv v reformě studijního řádu (který ostatně podle tradice vysoké školy — techniku ovšem vyjímaje, protože právě v tomto bodě je na úrovni školy střední — má býtí co nejsvobodnější, v čemž spo-

čívá vlastně akademická svoboda), nýbrž v reformě zkušebního řádu, protože zkoušky jsou jediným prostředkem k zjištění, jak posluchač studoval. Tedy reforma státních zkoušek a rigoros spolu s novou úpravou doktorátu, jehož význam jest co nejkvět pozvednout. Reformě zkoušek nebudou v cestě státi také technické potíže, které se naskytají reformě právnických studií (na př. na pražské fakultě). Tato reforma by vedla mnohem rychleji k cíli, protože také zkušebním komisařům může býti předepsáno, co a jak mají zkoušet, profesorům však podle zásad akademické svobody nelze nikterak přikázat, jak a co ve svém předmětu mají vykládat, nechceme-li se vrátit zpět k době josefské a leopoldské, kdy i na universitách byly přesně předepsané a vládou schválené učebnice, podle nichž jediné smělo býti vykládáno.

Ča.

Právnický doktorát. Deník »Prager Presse« vytiskl dne 7. května 1927 úvodník univ. profesora Dra Franta Weyra »Das juristische Doktorat«, kde prof. Dr. Weyr pojednává nejen o významu doktorátu práv, nýbrž hlavně o způsobu, jakým dnes lze ho dosáhnouti. Zmínuje se o charakteru přísných zkoušek doktorských a konstatuje, že dnes dosažení hodnosti doktora práv podmíněno jest pouhým opakováním zkoušek státních. Zkušební materie jest nyní proti době dřívější tak obsáhlá, že i při přísných zkouškách doktorských třeba se spokojiti s tím, že zkušební kandidát prokáže znalost pozitivních předpisů právních, aniž by mohl být na něm žádáno, aby materii ovládal dokonale po stránce teoretické nebo snad i vědecké. Jinak bylo tomu dříve, kdy hlavními předměty zkušebními bylo právo římské a právo kanonické. Proto tedy dnes dosažení hodnosti doktora práv je podmíněno pouhým opakováním zkoušek státních a zaplacením příslušných tax. Tak vyvinulo se na fakultách právnických více méně mechanické opakování zkoušek již jednou vykonaných, jež značně zatěžuje profesorský sbor a ubírá mu času ku práci vědecké. Nápravu spatřoval by prof. Dr. Weyr v radikální reformě, t. j. v odstranění hodnosti doktora práv a v ponechání této hodnosti pouze pro docenty práv. Prof. Dr. Weyr uznává však sám návrh tento za prakticky neproveditelný a uvádí proto druhý návrh: úpravu rigorosního zkušebního řádu. Při tom bylo by nutno uvědomiti si, že dnes není možno ze všech možných oborů věd právních a státních »přísně« zkouseti, nýbrž že může kandidát dokonale teoreticky a vědecky ovládati pouze jeden obor právní. Proto by měla býti dle názoru prof. Dra Weyra dnešní rigorosa odstraněna a nahrazena jedinou přísnou zkouškou z jednoho oboru věd právních a státních. Návrh tento není novým a je podobná praxe zavedena i na jiných světských fakultách. Prof. Dr. Weyr se táže, proč právě naše fakulty právnické ignorují volání po specialisaci tak, jako by zkušební materie byla téhož rozsahu jako ve středověku nebo aspoň před sto lety?

Prof. Dr. Weyr svým článkem vyjádřil opět myšlenku tolikrát již diskutovanou. Souhlasíme s jeho názorem v celku, pokládáme však za nutno připomenouti, že zvláštní důraz bychom kladli na to, aby rigorosum bylo jen ústní, nebo aspoň aby o způsobilosti kandidátově rozhodovala zkouška ústní. Je známo, že písemné práce rigorosní nepřinášejí nových vědeckých myšlének nebo poznatků (viz na př. ve Francii), že práce ty bývají pravidelně typicky tytéž. Nelze ostatně žádati na mladém, v praxi nezkušeném kandidátu hodnosti doktorské, aby dovedl vědecky pracovati a tvořiti, zvláště tehdy nikoliv, pospíchá-li kandidát, aby byl se studii co nejdříve hotov, jak často tomu bývá. Ostatně ještě třetí řešení otázky této pokládáme za možné: sloučiti státní zkoušky i rigorosa; tak tomu je na př. na fakultách lékařských; proč by právníci, řádně vykonavši předepsané zkoušky, nemožli odcházeti do života jako doktoři práv, může-li tomu podobně býti u mediků?

Dr. Jindřich.

Několik glos k daňovému systému návrhu zákona o přímých daních. Návrh zákona o přímých daních nedávno odhlasovaný posla-

neckou sněmovnou (tisk 1000) má především velikou výhodu v jasnosti teoretického podkladu, na němž je vybudován. Výklad tohoto teoretického podkladu pěkně podává důvodová zpráva k vládnímu návrhu, zejména v úvodě (tisk 760). Upozorňují při té příležitosti na definici nepřímých daní tam obsaženou, jakožto daní »které zmenšují reálný důchod zdražující upotřebení důchodu peněžního«. Čl. III, uváděcí ustanovení mezi těmi normami, které »účinnosti nepozbývají«, uvádí v č. 2 »Vládní nařízení ze dne 1. března 1919 č. 96 Sb. z. a n. týkající se působnosti revisního odboru ministerstva financí co do přímých daní«. Tím je řečeno, že se stal bezpředmětným spor o to, zda revisní odbor min. financí pro obor všech přímých daní spočíval na právním podkladu či nikoli, když zmocnění k jeho zřízení bylo dáno zákonem č. 84/19 sb., jehož ratio bylo okolování v území právě » RCS. obíhajících bankovek Rak. uherské banky a přípravy (soupis) k účelům dávky z majetku. — Zákon se zabývá upravenou materií systematicky a proto nejprve je upravena daň důchodová, o které starý zákon o daních osobních jednal teprve za obecnou a zvláštní daní výdělkovou a daní rentovou v §§ 153 a násl. § 4 návrhu opouští pramenou teorii (stručně: zdaněn může být toliko příjem, jehož pramen počátkem roku, t. j. prvním okamžikem berního roku vznikl neb trval i když třebaš během roku zanikl. (Boh. č. 2261/26 rález z 2. I. 1925 č. 53 a j. v.) tolikrát odsuzovanou a zase hájenou, velmi často však, jak četnými doklady z praxe známo, nespravedlivou k poplatníku ve svých důsledcích. Pojem příslušníků domácnosti, která jeví se pro tuto daň také jednotkou poplatnou taxative vypočten v § 5 Tamtéž vyloučením důchodů z poměrů služebních z vyměřovacího základu daně určité domácnosti odstraněn dlouholetý boj poplatníků s finančními úřady o § 157 zákona o daních osobních. Sražky, týkající se důchodu ze služebních požitků vhodně upraveny paušálem, který však při průkazu překročení těchto částek je rovněž překročitelný. Jde tu sice o předpis finančně technického rázu, při němž lze však sledovati snahu po všemožné ohleduplnosti k poplatníkovi. Při všeobecné dani výdělkové není od daně osvobozena vedlejší výroba zemědělského a lesního hospodářství, pokud jde o zpracování vlastních produktů a bývá taková výroba předmětem samostatných podniků. Totéž platí o výnosu půdy parifikační. Tato úprava se snaží vyhověti požadavku stejnoměrného zatížení poplatných jednotek navzájem, rušíc dosavadní zvýhodnění průmyslového podnikatele, který zároveň je držitelem hospodářství proti ostatním podnikatelům, čímž tito byli zkracováni. Základem daně je podle § 55 ryzi výtěžek, dosažený v podniku dani podrobeném. Podle zákona o přímých daních osobních (220/96 ř. z.) byla základem vyměření všeobecné daně výdělkové jakási objektivní »střední výnosnost«, která nehledě ani k obecné známému faktu, že zatížení daňové nebylo u všech berních společností stejné, byla již sama o sobě tak nejasná, že vedla ke značnému kolísání a vyvolala četnou judikaturu. Daň vyměřená podle tohoto základu mohla být krajně nespravedlivá, vždyť nebyla placena ze skutečného výnosu, ale z objektivně dosažitelného. V čs. novele (č. 65/18 sb.), jíž zrušeny berní společnosti, sice v § 4 zůstala »prostřední výnosnost...«, leč dodáno, že »komise pro daň z výdělků má posouditi prostřední výnosnost, oceněni volně všechny vyšetřené nebo jinak jí známé poměry rozhodně« a dále má zjistiti »s jakým výsledkem se podnik provozuje«. Toto ustanovení je v shodě s praxí NSS. (viz na př. rozh. NSS. Boh. 1053/22) vykládati tak, že je třeba také přihlížeti k čistému zisku jakožto výsledku provozování. Podle § 55 návrhu je základem vyměřovacím čistý zisk, což znamená, že návrh stojí zcela na půdě moderní teorie národohospodářské, konstruuje všeobecnou výdělkovou daň jako kvotní daň výnosovou. Sazby této daně založené na bedlivých národohospodářských úvahách zaslouží bližší pozornosti. Při zvláštní dani výdělkové pamatuje § 73 četnými daňovými úlevami na nově vznikající průmyslové podniky, které u nás za-

vedou dosud nezastoupená odvětví výroby, sledující ideál národohospodářské soběstačnosti státu. Prokazatelně hotově v berním roce zaplacená daň výdělková tvoří srážkovou položku. K ryzímu výnosu přičítají se toliko úroky, jichž užito k zúrokování kapitálů v podniku uložených, čímž odpadá velmi sporná otázka, kdy tvoří pasivní úroky z hypotečního dluhu srážkovou položku. Daň pozemková, jejíž základ a sazbu z dobrých důvodů vládní návrh upravil prozatímně v uváděcích ustanoveních a konečnou úpravu ponechal zvláštní úpravě, poslanecká sněmovna upravila přímo v zákoně. Jednak jako důsledně provádění zásady stejného zatížení poplatníků (podnik v místě A podléhal činžovní dani, v sousedním místě B nikoliv, ačkoliv budovy třeba stály vedle sebe), jednak jako snahu po zvýšení soutěživosti průmyslu snížením daňového břemene, je pojímání § 126 č. 8, kterým budovy (samostatně použitelná křídla budov, celá patra), sloužící výlučně a trvale jako provozovny a skladiště účelům výroby jsou od daně domovní (činžovní a třídní) osvobozeny. Rentové dani podléhají požitky, které nejsou v tuzemsku přímo stíženy pozemkovou, domovní, všeobecnou neb zvláštní dani výdělkovou. Definici přímého postižení (příjemce bere požitky o daň zkráceny) stanoví přímo zákon. Definice odpovídá ustálené judikatuře NSS. v této věci. Znovu zavedena daň z vvššího služného (184) při důchodu nad 100.000 Kč ročně, která jsou zároveň základem pro přírážky samosprávných svazků znamená i při nízké sazbě 3% dosti značné zatížení. DRE.

Československý zájem na hospodářském sblížení evropských států.

O tematě tomto přednášel na III. členské schůzi »Všehrdu« dne 13. května t. r. konané JUDr. Hotowetz. Řečník poukázal napřed na známý již fakt, že veliký dovoz pro nás nezbytných surovin a potravin můžeme platiti jen vývozem tovarů; je tudíž udržení a rozmnožení našeho vývozu výrobků průmyslových pro nás existenční nutností. Máme tudíž zvláště vysoký zájem na tom, aby panovala ve světě zásada obchodní svobody a dlužno proto zásadně vítati snahy zvl. o hospodářské sblížení států evropských, jak se projevují v t. zv. hnutí panevropském. Řečník byl odpůrcem původní koncepce Coudenhove—Calergiho, pokud vylučovala z Panevropy Rusko; neboť tento stát se svými zdroji surovin je s to učiniti Evropu téměř soběstačnou; dnes pak Coudenhove—Calergi svůj plán pozměnil skutečně v ten smysl, že do Panevropy pojímá i Rusko. Řečník je názoru, že idea Panevropy není pro brzkou dobu zatím proveditelná, doporučuje však, aby zatím se spojovaly na poli hospodářském jednotlivé skupiny států ve větší celky. Zde Dr. Hotowetz rozvinul znovu svůj již často dříve hlásaný plán hospodářského spojení Střední Evropy (sem počítá ČSR., SHS., Rumunsko, Polsko, Rakousko, Maďarsko, Bulharsko, event. i další státy balkánské) a později připojení i Ruska, což by mělo nesmírnou důležitost pro stát náš, neboť v tomto hospodářském celku by našel náš obrovský průmysl odbytiště, které by mu poskytklo možnosti netušeného rozvoje. Že by toto sblížení přineslo politická nebezpečí, netřeba se obávati, neboť by zde Slované měli drtivou převahu proti Němcům a Maďarům, Zrušení celních hranic mezi těmito státy nebylo by porušením suverenity, celní unie nemusí vésti k stejnému zákonodárství (ovšem, podotýkáme my, byla by na př. nutna unifikace spotřebních daní), proti ostatní cizině nemusil by býti ani jednotný celní tarif (pak ovšem jsou nutna osvědčení o původu zboží); kdyby snad nešlo mezi těmito státy úplně zrušiti celní hranice, mohly by mezi nimi aspoň pozůstávati minimální celní sazby. Speciální výhody z takového spojení vznikající jsou daleko větší, než jaké kdy může integrální klausule nejvyšších výhod přinést. Že sblížení středoevropské není dnes již pouhou utopií, dovozuje řečník řadou příkladů z poslední doby (na př. nedávné projevy jihoslovenské delegace v Praze).

Po přednášce se rozvinula cílá debata, bohužel většina z účast-

niků její obírala se příliš všeobecnými úvahami politickými a filosofickými, které se značně odchylovaly od tematu přednášky. Na dra Hotowtze byl vznesen dotaz, zda i Anglie by byla členem Panevropy, a dále pisatel tohoto referátu tázal se přednášejícího, zda proti hospodářskému sblížení střeoevropskému, z kterého ovšem náš stát by měl největší prospěch a jehož bylo by si v našem životním zájmu co nejvíce přát, nestojí jisté značné překážky; tak zda nebude v nástupnických státech pomocí enormních cel nově a mnohde uměle vytvořený průmysl svým vlivem u příslušných vlád bránit se proti sblížení s naším státem z obavy před přemocnou konkurencí průmyslu našeho; dále pak, zda státy střeoevropské, které mají svoje obchodní smlouvy vybudovány na doložce nejvyšších výhod a které by při uzavření vzájemné celní preference mezi sebou musily smlouvy tyto vypovědět, nemusí se obávat celní války s ostatní cizinou, event. zda by se našla potřebná svornost mezi nimi, případnou celní válku solidárně až ku zdárnému skončení podstoupiti. Dr. Hotowetz zodpověděl m. j. učiněné dotazy v tom smyslu, že Anglie asi členem Panevropy nebude, ježto zájmy její podstatně leží mimo kontinent a co se týče obav pisatelem vyslovených, snažil se je vyvrátiti tím, že větší vliv než průmysl má v agrárních státech nástupnických zemědělství, které by vítalo podobně hospodářské sblížení a příklady z historie dovozoval, že i jinde celní a hospodářské sblížení se zdařilo, aniž cizí státy mohly je zmařit.

Dr. Režný.

Novela zákona o pojištění u báňských bratrských pokladen. Ministerstvo veřejných prací vypracovalo osnovu zákona, kterým mění se zákon ze dne 11. července 1922, č. 242. Sb. z. a n. dle obdoby zákona ze dne 9. října 1924, č. 221. Sb. z. a n. o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Novela tato však neřeší otázku sanace báňských bratrských pokladen, dnes velice naléhavou.

Dr. Jindřich.

Sociální ústav Československé republiky památce univ. profesora Dra Grubera. Sociální ústav Československé republiky vypsal právě soutěž na práci »O účasti zaměstnanců na správě, zisku a ztrátách závodu«. Cena bude udělena dne 3. května 1928, o třetím výročí předčasně smrti univ. profesora Dra Grubera z fondu Gruberova, jenž byl založen na jeho památku. Cena je Kč 1500.—. Ucházeti se o ni mohou práce tištěné i rukopisné, zadané nejpozději do 13. prosince 1927 kanceláři Sociálního ústavu Československé republiky v Praze II., Palackého nábřeží, nová budova ministerstva sociální péče. Práce, jež má mít rozsah nejméně tří archů revuální osmerkly, má podati přehled hnutí pro účast zaměstnanců na zisku a správě závodu i o jeho provádění u nás a v cizině, přehled nejdůležitější literatury a event. také zaznamenati zkušenosti, v oboru tom získané. Sociální ústav vyhražuje si právo otisknouti ve svých publikacích za obvyklý honorár práci početnou cenou; o přiznání ceny rozhodne předsednictvo Sociálního ústavu Československé republiky.

Dr. Jindřich.

Nejvyšší rada práce v Holandsku byla zřízena jednak jako poradní, jednak též jako iniciativní orgán pro pracovní otázky všeho druhu a některými zákony ji byly pak přiznány další úkoly speciální; tak na př. je povolána k spolupůsobení při řešení pracovních sporů, neboť ministr práce je povinen uvědomiti vždy radu, dříve než zruší výrok rozhodčího soudu. Rada se skládá z 30 až 60 členů. Jejím předsedou je nyní ministr práce. Úředníci, kteří jsou řádnými členy rady, jsou jmenováni králem; ostatní členové jsou také jmenováni a odvoláváni králem po návrhu ministrů práce, obchodu a průmyslu. Nejméně deset členů je jmenováno po návrhu zaměstnavatelských a stejný počet po návrhu zaměstnaneckých organizací. Nejméně pět dalších členů je jmenováno z osob obeznalých s otázkami hospodářskými i sociálními a sociálně-politickým zákonodárstvím. Ti, kdož nejsou řádnými členy, jsou jmenováni pouze na čtyři léta, mohou však po

jich uplynutí, býti jmenováni znovu. — V poslední době byl podán parlamentu návrh na reorganizaci rady a mluveno tu o vadách dosavadního zařízení. Tak zejména je považováno za nevýhodu, že rada nemá zvláštního rozpočtu, nýbrž že je tento součástí rozpočtu ministerstva práce, dále že rada nemá práva konati potřebná šetření samostatně, nýbrž jen prostřednictvím ministerstva, a pod. Nejvíce bylo mluveno proti tomu, aby ministr práce byl předsedou rady, ale to by se dalo odstraniti jen odnětím hlasovacího práva těch úředníků, kteří jsou členy rady s moci svých úřadů. Mimo to bylo žádáno, aby byl přiznán hlas pouze poradní také všem odborníkům hospodářským a sociálním, aby se zeslabil vliv jejich příliš teoretického názoru na jednotlivé záležitosti. Nejvíce pozornosti zaslouží podaný návrh, aby vzhledem k ekonomičnosti a rychlejšímu postupu práce byla rada rozdělena ve čtyři sekce a to pro: průmysl, plavbu, obchod a zemědělství.

K. Gerlich.

Bude se stavět? Zatím co stavba pražské právnické fakulty povolna pokračuje, takže už (!!) L. P. 1931—2 bude hotova a zatím co také značné peníze byly investovány do definitivního provisoria bratislavské fakulty, brněnská fakulta jen se těší, že ona první bude míti z celé university Masarykovy definitivní budovu. Pozemek je vybrán, ministerstvo financí povolilo potřebnou částku, ministerstvo veřejných prací připravilo potřebné náčrtky a na podrobných plánech už pracuje projektant arch. Dryák a přece nelze začít. Před nějakým časem proskočila novinami o tom nepravdivá zpráva označující za vinníka ministerstvo veřejných prací, ale dnes nezodpovídá za průtahy ministerstvo, nýbrž samo město Brno! Teď když je všechno hotovo, když přípravné práce vyžádaly si už sum do set tisíc, nehledě ani k marné námaze stavebních referentů, akademických úřadů a p., právě teď a ne dříve si vzpomněla městská správa, že je nutno pozměnit regulační plán staveniště university a proto také stavba právnické fakulty dosud nezačíná. Prý je nutno vésti jinak jednu ulici k budoucí údolní přehradě, samozřejmě »velmi blízké« (ovšem jen velmi rychlými dopravními prostředky, jinak pěšky asi 2 hod.!), dále se uvádí, že projektované náměstí universitní, jež má akademické čtvrti dodati vzduchu, by stálo příliš peněz a kdož ví, nenajde-li se přes noc zase jiný důvod. Jistý činitel v městské správě se vyjádřil, že zahájení stavby je nutné, aby se odpomohlo nezaměstnané a nikoliv pro studenty. Což je o studenty, ti se vždy nějak uskrovní a pak nekričí a hlavně jen málo jich je nad 21 let. To je něco jiného, jde-li o budovu Nejvyššího soudu a přijede se na to podívat osobně pan ministr, tu hned se odeberou zástupci města nabídnout veškeré služby, protože by si to přece mohlo ministerstvo spravedlnosti rozmyslit a soud Brnu vzít. Ale universita, ta se přece nemůže stěhovat? Snad by se doporučovalo vypsat konkurs, které moravské město by dalo víc. Možná, že by s poštávkou vzrostla i nabídka.

Oprava. V minulém čís. na str. 231 za řádkem 27 shora scházeti slova: ». . . pokud nemůže se odvolati na delegační předpis právního řádu, musí se jeviti právě s hlediska . . .«, což račiž si čtenář lask. opravit.

LITERATURA.

Dr. Leopold Heyrovský, *Dějiny a systém soukromého práva římského*. — Šesté vydání upravili Dr. Otakar Sommer a Dr. Jan Vážný v Bratislavě 1927. »Knihovna právnické fakulty university Komenského v Bratislavě. Sv. 17.« Str. XIV.+656. 8°. — Heyrovského učebnice římského práva soukromého, jež s úspěchem, jaký byl dopřán málokterému dílu naší právnické literatury, odchovala řadu právnických generací,